

■ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТА БУДІВЕЛЬНОГО КОЛЕДЖУ

Тетяна Миколаївна Пащенко,

старша наукова співробітниця
лабораторії науково-методичного супроводу підготовки
фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
кандидатка педагогічних наук,
м. Київ
tantarena@ukr.net

Сучасний рівень розвитку суспільства, демократизація всіх сторін життя, розвиток ринкової економіки в Україні висувають все нові вимоги до підготовки фахівців усіх галузей народного господарства, викликають необхідність їхньої всебічної освіти, наявності більш глибоких знань у різних сферах науки і техніки.

Діяльність в умовах сучасного виробництва вимагає від фахівців застосування найширшого спектру людських здібностей, розвитку неповторних індивідуальних фізичних та інтелектуальних якостей, які формуються у процесі навчання.

Сучасні тенденції професійної освіти будівельного напрямку передбачають підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі будівництва, які володіють сучасними методами проектування, розрахунків, зведення, реконструкції та експлуатації будівель і споруд, розуміють принципи дії ринкових механізмів, вміють організувати діяльність виробничих структур, приймати рішення щодо спрямування людських і матеріальних ресурсів на досягнення кінцевої мети, вести пошук ринків і реалізовувати продукт своєї праці.

Проблема контролю якості освітнього процесу, його оптимізація, вдосконалення різних аспектів з метою підвищення як ефективності самого контролю, так і ефективності всієї системи освіти — одна з нагальних у сучасній професійній освіті [1]. Педагогічні завдання контролю — це адаптовані для нашої

педагогічної системи загальнодержавні завдання підготовки фахівців з таким багажем знань, який дав би їм змогу якомога швидше увійти в нову професійно-виробничу систему, максимально проявити свої знання і здібності, вирішувати будь-які професійні завдання.

Пошуки шляхів підвищення ефективності контролю приводять до висновку про те, що він має бути не тільки постійним, а й більш індивідуалізованим. На нашу думку, досягти цього можна в такий спосіб. При вивченні технічних дисциплін важливо реалізувати комплекс взаємопов'язаних методів контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усного опитування, графічного контролю, письмових контрольних робіт, практичного контролю, тестування тощо. У будівельних коледжах введена система атестації студентів. Проведення атестаційних заходів сприяє розвитку пізнавального потенціалу учня, підвищенню відповідальності за отриманий результат, допомагає звернути увагу і зосередити зусилля студента на успішності та актуалізації таких якостей особистості, як старанність і сумлінність, самостійність.

До контрольних заходів проміжних атестацій належать: семінари, колоквиуми, домашні завдання, захист лабораторних робіт, тестування, курсові роботи.

Особливе значення при формуванні пізнавального потенціалу студента під час проведення семестрових атестацій має використання діалогових методів, до яких належать: *круглий стіл*, *диспут*, *прес-конференція* тощо.

Одним з активних методів навчання є *круглий стіл*, який включає в себе різні види семінарів і дискусій. В основі цього методу лежить принцип колективного обговорення проблем. Контроль знань на таких заняттях полягає в тому, що студенти демонструють можливість практичного використання теоретичних знань в умовах, що моделюють форми діяльності науковців. Такі заняття розвивають творче мислення, професійне мислення, пізнавальну мотивацію і професійне використання знань у навчальних умовах.

У педагогічному сенсі *дискусія* — це метод організації навчального процесу із застосуванням групового розгляду дослідження, публічного обговорення проблем, спірних питань, аргументованого висловлювання думок учнями.

У педагогічній практиці дискусія все активніше використовується як метод розвитку критичного мислення учнів, формування комунікативної і дискусійної культури, стимулювання активності й ініціативності учнів. У процесі обговорення глобальних і особистісно-значущих проблем відбувається формування ціннісних орієнтирів.

Проблемна ситуація супроводжується інтелектуальним утрудненням, порушенням пізнавальної активності, бажанням розібратися, висловитися. Так виникає мотив дискусії. Формулювання проблеми, її аналіз, пошук шляхів розв'язання відбуваються під час групового обговорення, результатом якого має стати формулювання висновків, їх обговорення, перевірка, а можливо, й досягнення остаточного єдиного рішення.

Заняття у формі *прес-конференції* з обговорюваної проблеми проводиться у вигляді діалогу між ведучими і учасниками конференції. Диспут передбачає інтелектуальний поєдинок між двома командами учасників, кожна з яких представляє одну з протилежних точок зору з обговорюваної проблеми.

Такі форми проведення занять розвивають прагнення задовольнити активний пізнавальний інтерес студентів, стають джерелом діяльності, оцінка результатів якої супроводжується формуванням нового сенсотворчого мотиву і завершується постановкою нових цілей.

Важливу роль під час проведення семестрових атестацій відіграє *експрес-опитування*. Метою експрес-опитування є здійснення систематичного контролю за підготовкою кожного учня, що змушує студентів при вивченні курсу активізувати самостійну підготовку, самонавчання.

Експрес-опитування може здійснюватися під час усної бесіди або ж як письмове експрес-опитування без попередження. Письмове експрес-опитування має тривати не більше 15 хвилин. Ефективним цей метод стає, якщо використовувати його дуже часто (не менше однієї третини з проведених з навчальної дисципліни семінарів, практичних або лабораторних занять). У такому разі підготовка з певної дисципліни входить у звичку, що сприяє системному вивченню дисципліни і розвитку пізнавальних здібностей студентів.

Аналіз результатів змістовного оцінювання формує так звану накопичувальну систему оцінювання навчальних досяг-

вень (*портфоліо*). Таке оцінювання дає змогу посилити комплексність (збільшити кількість оцінюваних параметрів) оцінки і отримати характеристику динаміки результатів навчання.

Введення портфоліо може підвищити освітню активність студентів, рівень усвідомлення ними своїх цілей і можливостей, що робить вибір подальшого напрямку і форми навчання більш достовірним і відповідальним.

З метою виявлення рівня сформованості якої-небудь однієї якості знань студентів використовуються *самостійні роботи*. Виходячи з того, що якості знань формуються поетапно відповідно до логіки процесу засвоєння знань, самостійну роботу необхідно проводити на заняттях різного типу (заняття вивчення і первинного закріплення нових знань, заняття закріплення знань, заняття узагальнення і систематизації знань, заняття перевірки і корекції знань).

Студент, який звик до самонавчання, до систематичної самостійної роботи, завдяки виробленій ним здатності до цілепокладання, сам ставить перед собою мету і прагне до її досягнення, набуваючи теоретичні знання, опановуючи навички і прийоми здійснення професійної діяльності, розвиваючи необхідні професійні й особистісні якості, вміння, здібності. Пізнавальна мотивація стає вихідним моментом розвитку професійної мотивації і спрямованості особистості майбутнього фахівця. Активний пізнавальний інтерес до навчального предмета поєднується з інтересом до майбутньої професії і процесу її опанування [2].

Види контролю нерівноцінні в сенсі об'єктивності, перевірки глибини засвоєння вивченого. З метою інтенсифікації контролю знань студентів необхідно спиратися як на традиційні, класичні, перевірені часом форми, так і нові педагогічні технології, авторські ноу-хау оцінювання знань. Немає ніяких підстав для відмови від традиційних форм контролю, але їх слід наповнювати новим змістом, щоб правильно поєднувати контроль, взаємоконтроль і самоконтроль.

Вдосконалення контролю знань, застосування традиційних, перевірених часом методів, а також нових педагогічних технологій — це умови формування пізнавального потенціалу студента будівельного коледжу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика : монографія / А. А. Каленський, П. Г. Лузан, Н. М. Ваніна, Т. М. Пащенко та ін. ; за наук. ред. А. А. Каленського. Житомир : Полісся, 2018. 256 с.

2. Пащенко Т. М. Методика самостійної роботи студентів аграрного коледжу в процесі вивчення спеціальних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 222 с.

■ АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗАПИТУ НА ПУБЛІКАЦІЇ З ПИТАНЬ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Лариса Михайлівна Петренко,

професорка кафедри професійної і вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
докторка педагогічних наук, професорка,
м. Київ
inlaf@ukr.net

Пандемія SARS-CoV2 (COVID-19) спричинила руйнацію звичного укладу життя людей в усьому світі, змусила педагогічні і науково-педагогічні колективи перевести багаточисельні офлайн-контакти в онлайн-середовище. Слід визнати, що реалізація цього процесу не завжди відбувалась безконфліктно. Доводилося долати масовий спротив різних професійних груп у суспільстві, зокрема і педагогів. На рейки онлайн-навчання треба було переводити не тільки освітній процес у закладах освіти різного типу, але потребували серйозної трансформації й управлінські функції, взаємодія на рівні «вчитель — керівник», «вчитель — батьки учнів», «керівник закладу освіти — стейкхолдер» тощо.

Упродовж усього навчального року, починаючи з березня 2020 року, відбувалося тотальне опанування цифрових сервісів, елек-